

ผลการใช้กลยุทธ์จัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการ
ที่มีต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6
Effect of using strategies process oriented guided-inquiry learning(Pogil) on
democratic citizenship characteristic of six grade students

วัชรารณณ์ โตลัมมะ (Watchiraporn tholamma)*

ชัยรัตน์ โตศิลา (Chairat Tosila)**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังเรียนด้วยกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการ 2.) เพื่อศึกษาคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการ 3.) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการ 4.) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กับคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/5 จำนวน 45 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนสุพรรณภูมิ จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (1) แผนหน่วยการจัดการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบแนะนำเน้นกระบวนการ (2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หน่วยการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง (3) แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า 1.) ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.) คุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3.) คุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการ อยู่ในระดับ พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมต่อสังคม 4.) ความสัมพันธ์ระหว่าง

*นักศึกษาหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

**อาจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กับคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กับคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการ / คุณลักษณะพลเมือง / พลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย

Abstract

The purposes of this experimental research were to 1.) to compare the learning achievement on six grade students before and after using strategies process oriented guided-inquiry learning. 2.) to examine the democratic citizenship characteristic of six grade students by process oriented guided-inquiry learning. 3.) to compare the democratic citizenship characteristic of six grade students by process oriented guided-inquiry learning. 4.) to examine the relationship between the learning achievement and democratic citizenship characteristic of six grade students by process oriented guided-inquiry learning. The sample of Simple random sampling consisted, of 45 students from the class of Prathom 6/5 in the second semester of the academic Year 2019 at Suphannapoom School in the Suphanburi Primary Educational Service Area Office 1. The reserch instruments used for gathering data were (1) lesson plans on the Unti of religlons by process oriented guided-inquiry learning. (2) The Social achievemen' test's (3) an assessment form of democratic citizenship characteristic. The collected data were analyzed by mean standard deviation (S.D.) dependent sample t-test and content analysis.

The findings were as follows: 1) the learning achievement on six grade students before using strategies process oriented guided-inquiry learning significantly higher than before the participation at the .05 level 2) The democratic citizenship characteristic of six grade students before using strategies proces oriented guided-inquiry learning significantly higher than than before the participation at the .05 level. 3) The democratic citizenship characteristic of six grade students by process oriented guided-inquiry learning were High 4) The relationship between the learning achievement and democratic citizenship characteristic of six grade students by process oriented guided-inquiry learning were relationship significantly the participation at the .01

Keyword : Process Oriented Guided-Inquiry Learning / Democratic Citizenship / Democratic Citizenship Characteristic

บทนำ

ประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่ผู้นำประเทศได้รับอำนาจและความชอบธรรมในการบริหารประเทศจากประชาชน ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยตรง บนพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และการเคารพศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ โดยมีการแบ่งอำนาจในการปกครองประเทศอย่างชัดเจน อับราฮัม ลินคอล์น (Tansiri, 1973 : 43) ได้กล่าวถึงประชาธิปไตยว่าเป็นระบอบการปกครองของประชาชนเพื่อประชาชน การบริหารอำนาจของรัฐมาจากเสียงข้างมากของประชาชน ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย มีสิทธิ เสรีภาพของตนเอง สังคมประชาธิปไตยเป็นสังคมที่เอื้อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตตามสิทธิเสรีภาพ ซึ่งประชาชนทุกคนมีอิสรภาพในการเลือกวิถีชีวิตและมีสิทธิเสรีภาพอย่างเสมอกัน มีความรับผิดชอบต่องานต่อผู้อื่นและต่อสังคม (Dhevanarumitrakun, 2016 : 1) ประชาชนหรือพลเมืองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สังคมประชาธิปไตยจะก้าวหน้าหรือถอยหลังขึ้นอยู่กับความเป็นพลเมืองของในประเทศ Joel Westheimer (2015: 35-41) ได้แบ่งคุณลักษณะของพลเมืองในการพัฒนาประเทศออกเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งขึ้นอยู่กับการให้คุณค่าและการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพลเมืองที่ดี ประกอบด้วย กลุ่มพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ พลเมืองกลุ่มนี้ จะมีความรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ของตน มุ่งแก้ไขปัญหาของสังคมและพัฒนาสังคม พลเมืองต้องมีคุณลักษณะที่ดี ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ เคารพกฎหมาย และกติกาของสังคม พลเมืองกลุ่มที่สองพลเมืองที่มีส่วนร่วม เป็นพลเมืองของรัฐที่มีความกระตือรือร้นและความมุ่งมั่นตั้งใจพัฒนา จัดการชุมชนให้ใส่ใจต่อสิ่งที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มสุดท้ายพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมในสังคม พลเมืองกลุ่มนี้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม พลเมืองต้องตั้งคำถามและเปลี่ยนระบบหรือโครงสร้างที่เป็นอยู่ของสังคม ที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม มีคุณลักษณะพิเศษที่นำการเปลี่ยนแปลงได้มากกว่าพลเมืองกลุ่มอื่น ๆ พลเมืองมีความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติเป็นอย่างมาก เพราะพลเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมและประเทศชาติเจริญก้าวหน้า ฉะนั้นถ้าพลเมืองส่วนใหญ่ของสังคมเป็นพลเมืองที่ดี รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบของตน มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมและพยายามช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ย่อมส่งผลให้ทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าและพัฒนาได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ปัญหาสังคมที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง เกิดความแตกแยกในสังคม การใช้สิทธิ เสรีภาพในทางที่ไม่ถูกต้อง และขาดความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง วัฒนธรรมอันดีงามของไทยเริ่มเสื่อมถอย ละเลยเรื่องวินัย มีความเห็นแก่ตัว ไม่รู้จักเสียสละ ไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และขาดความรับผิดชอบ (Office of the National Economic and Social Development Board, 2017 : 6) จากสภาพดังกล่าว รัฐได้ให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ความเข้าใจ และปลูกฝังประชาธิปไตยแก่ประชาชน มีแนวนโยบายด้านการส่งเสริมและให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาพลเมือง ให้พลเมืองเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและของโลก จะเห็นได้ว่า การให้การศึกษแก่พลเมืองเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยให้พลเมือง เป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย เป็นบุคคลที่รู้หน้าที่ ความรับผิดชอบ คำนึงถึงส่วนร่วมและร่วมกันแก้ไขปัญหา การสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่เพื่อสร้างพลเมืองใหม่ให้มีความคิดดีและมีความรับผิดชอบ คือกระบวนการสร้างการเรียนรู้ใหม่ที่เป็นด้านตรงข้ามแบบที่ทำกับแบบเดิม คือการกระตุ้นให้เยาวชนค้นพบตัวตน ผ่านการคิดและค้นหาความเชื่อมโยงตนเองกับข้อมูลต่างๆ และกับสังคมทั้งจากใกล้ตัว ไปสู่สังคมไกลตัว เป็นการสร้างกระบวนการคิดและการค้นพบจากการผสมผสานความรู้ ข้อมูล ประสบการณ์ทั้งจากอดีต ปัจจุบัน และเชื่อมโยงอนาคต ทำให้พวกเขามองเห็นอนาคต

ของตนเองและของสังคม จนเกิดความมั่นใจในตนเอง เป็นการเรียนรู้เพื่อเป็นมนุษย์อย่างมีศักดิ์ศรีและมีเสรีภาพ (Tantisunthorn, 2011 :19)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นบุคคลที่มีความพร้อมในหลายด้าน ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นประชาชนที่ดีของรัฐ และของโลก เป็นผู้ที่ยึดมั่นในการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมีคุณลักษณะที่ดีและจำเป็นในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งเชื่อว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ สภาพการศึกษาได้จัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561 โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่ดีตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมในเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง และความเป็นประชาธิปไตยให้กับผู้เรียนเน้นกระบวนการกลุ่มและฝึกฝนให้นักเรียนเกิดทักษะที่เป็นพื้นฐานของความเป็นพลเมือง การรับฟังผู้อื่น การเคารพผู้อื่นว่าเสมอกับตนเอง การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง การคิดวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงปัญหาและเชื่อมโยงตนเองกับปัญหาสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น โดยแยกแยะ "ข้อเท็จจริง" ที่เป็น วัตถุประสงค์ (Objective) กับ "ความคิดเห็น" ที่เป็น อัตวิสัย (subjective) มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น คำนึงถึงส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อตนเองต่อผู้อื่น และต่อสังคม ผ่านการลงมือทำโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษาและผู้ปกครองมีส่วนร่วม

การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองนั้น มีข้อควรพิจารณาในการดำเนินการ คือ ต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดหมาย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย และให้เรียนรู้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ หลักการของการจัดการเรียนรู้และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการศึกษา เพื่อความเป็นพลเมือง โดยมีหลักในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ แบบมีส่วนร่วม (Participatory) เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner centered) ไม่ชี้นำความคิดเห็น (Prohibition against imposition of points of view) ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทางการเมือง (Prohibition against political bias) และแบบลงมือทำ (Learning by doing) (Thai Civic Education, 2013 : 42-50)

การจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนเป็นทางหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนในตอนนี้เติบโตเป็นประชาชนที่มีความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย การจัดการเรียนการสอนในทุก ๆ ระดับจึงมีความสำคัญต่อเด็กและเยาวชนมาก ซึ่งในระดับที่มีความสำคัญและเป็นพื้นฐานของพลเมืองที่ดี คือ ผู้เรียนในระดับประถมศึกษา เหตุเพราะการเรียนรู้ต่าง ๆ ควรทำตั้งแต่ผู้เรียนยังอยู่ในวัยเด็ก เพราะมีความพร้อมในการรับรู้ เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น สามารถพัฒนาตนเอง มีความคิดเห็นเป็นของตนเอง อยู่ร่วมกันในสังคมกับกลุ่มเพื่อน เป็นผู้เรียนที่ผู้สอนสามารถปลูกฝังสิ่งที่มีความสำคัญในการดำเนินชีวิตในอนาคตได้ ผู้เรียนในวัยนี้มีฐานะเป็นพลเมืองเช่นเดียวกับผู้ใหญ่

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เข้าใจความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม สามารถจัดการกับปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม นำไปสู่การปฏิบัติและการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม การจัดการเรียนการสอนมีวิธีการที่หลากหลาย ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงปัญหาของ

พลเมือง และการจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการ(Process Oriented Guided-Inquiry Learning : POGIL)เป็นกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนหนึ่งที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนในวิถีประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มหาวิทยาลัย Stony Brook สร้างความเข้าใจของผู้เรียนโดยอิงจากความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ ทศนคติ และความเชื่อก่อนหน้า มีการดำเนินตามวงจรการเรียนรู้จากการสำรวจ การสร้างมโนทัศน์ และการประยุกต์ใช้ การเชื่อมโยงและการสร้างมโนภาพความคิดและข้อคิดเห็นต่าง ๆ การหารือและการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น การสะท้อนถึงความก้าวหน้าและการประเมินความสามารถ ผู้เรียนจะได้มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน โดยมีการกำหนดบทบาทของผู้เรียนภายในกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย 4 บทบาท คือ ผู้จัดการ ผู้พูดหรือผู้นำเสนอ ผู้บันทึก และผู้วิเคราะห์หรือสะท้อน ซึ่งขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนแบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน ได้ดังนี้1) ขั้นการระบุความต้องการที่จะเรียนรู้ (Identify a need to learn) เป็นขั้นที่เน้นกระบวนการคิด ผู้เรียนถูกกระตุ้นความสนใจโดยครูตั้งคำถามเพื่อกระตุ้น 2) ขั้นการเชื่อมโยงความเข้าใจเดิม (Concept to prior understanding) เป็นขั้นที่เน้นกระบวนการกลุ่มและกระบวนการคิด โดยการใช้คำถามหรือสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้อธิบายหรือทำนาย 3) ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) เป็นขั้นที่เน้นกระบวนการกลุ่ม ผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ลงมือปฏิบัติ เพื่อค้นหาคำตอบของประเด็น 4) ขั้นการสร้างมโนทัศน์ (Concept Invention) เป็นขั้นที่เน้นกระบวนการคิด ผู้เรียนสร้างมโนทัศน์จากข้อมูลที่ได้สำรวจ 5) ขั้นการประยุกต์ความรู้เพื่อใช้ในการปฏิบัติ (Practical applying knowledge) เป็นขั้นที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหา 6) ขั้นการประยุกต์ความรู้ในบริบทใหม่ (Apply knowledge in new context) เป็นขั้นที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหา โดยนำความรู้ ความคิดรวบยอดที่ผู้เรียนสร้างขึ้นไปประยุกต์ในสถานการณ์ใหม่ หรือสถานการณ์ใกล้เคียงกัน 7) ขั้นสะท้อนความคิดกระบวนการ (Reflect on the process) เป็นขั้นที่เน้นการประเมินค่าผู้เรียนใน 6 ขั้นตอนข้างต้น การจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการ (Process Oriented Guided-Inquiry Learning : POGIL) เป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้เข้ากับประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิมให้เกิดเป็นองค์ความรู้หรือแนวคิดของผู้เรียนเอง กลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนสืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการนั้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้จึงสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่สามารถแก้ไขปัญหาโดยเน้นการปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันและเสริมสร้างความรู้ผ่านกระบวนการอย่างเป็นขั้นตอน การแลกเปลี่ยนความเห็นกันเป็นวิธีการหนึ่งที่สมาชิกได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการยอมรับซึ่งความคิดเห็นที่แตกต่างกันของสมาชิก ซึ่งคุณลักษณะข้างต้นเป็นคุณลักษณะของพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย

จากแนวคิดข้างต้นสังคมประชาธิปไตยเป็นสังคมที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยตรงบนพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และการเคารพศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ซึ่ง Joel Westheimer (2015) ได้สรุปคุณลักษณะของพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ กลุ่มที่สองพลเมืองที่มีส่วนร่วม พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมในสังคม พลเมืองที่รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบของตน ย่อมส่งผลให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการจะวางรากฐานในการพัฒนาคนให้ได้ตามคุณลักษณะดังกล่าวนี้ต้องมีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกัน การจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการ (Process Oriented Guided-Inquiry Learning : POGIL) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการจัดการเรียนการสอน

ผ่านวงจรการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย การสำรวจ การสร้างมโนทัศน์ และการประยุกต์ โดยเน้นการแก้ไขปัญหา โดยการปฏิบัติ การทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน เรียนรู้ผ่านกระบวนการอย่างเป็นขั้นตอน (Hanson, 2006) การแลกเปลี่ยนความเห็นกันเป็นวิธีการหนึ่งที่สมาชิกได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการยอมรับซึ่งความคิดเห็นที่แตกต่างกันของสมาชิก ซึ่งผู้เรียนในระดับชั้น ป.3-6 (อายุ 8-11 ปี) (Thai Civic Education, 2013 : 31) เป็นผู้เรียนที่พร้อมจะเข้าใจและรับรู้ทัศนคติที่แตกต่างกัน สามารถปฏิบัติตนตาม บทบาทและหน้าที่ อธิบายความคิดและการตัดสินใจของตนอย่างมีเหตุผล และเป็นผู้เรียนที่ควรสร้างค่านิยม พื้นฐานทางสังคมประชาธิปไตย เคารพในความหลากหลาย และตระหนักในความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน อย่างเข้าใจ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคมตามวิถีประชาธิปไตยให้เกิดกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ เสริมสร้างและวางรากฐานสำนึกความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการ
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการ
3. เพื่อศึกษาคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการ
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กับคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาลักษณะการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการที่มีต่อคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงทดลอง (Pre-Experimental Research)

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสุพรรณภูมิ จังหวัดสุพรรณบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ทั้งหมด 7 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 307 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 5 โรงเรียนสุพรรณภูมิ จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างมาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนหน่วยการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบแนะนำเน้นกระบวนการ หน่วยการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบแนะนำเน้นกระบวนการที่ประกอบไปด้วย 7

ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นการระบุความต้องการที่จะเรียนรู้ (Identify a need to learn) ขั้นที่ 2 ขั้นการเชื่อมโยงความเข้าใจเดิม (Concept to prior understanding) ขั้นที่ 3 ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) ขั้นที่ 4 ขั้นการสร้างมโนทัศน์ (Concept Invention) ขั้นที่ 5 ขั้นการประยุกต์ความรู้เพื่อใช้ในการปฏิบัติ (Practic applying knowledge) ขั้นที่ 6 ขั้นการประยุกต์ความรู้ในบริบทใหม่ (Apply knowledge in new context) ขั้นที่ 7 ขั้นสะท้อนความคิดกระบวนการ (Reflect on the process) จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ กฎหมายในชีวิตประจำวัน วัฒนธรรมในสังคมไทย และการปกครองระบอบประชาธิปไตย ใช้เวลาทดลอง จำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC)เท่ากับ 1.00

2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หน่วยการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง โดยเป็นข้อสอบแบบปรนัย จำนวน 2 ฉบับ จำแนกการวัดเป็นก่อนเรียนจำนวน 1 ฉบับ และหลังเรียน 1 ฉบับมีเกณฑ์การตรวจให้คะแนน คือ คำตอบที่ถูกต้องให้ข้อละ 1 คะแนน และคำตอบที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ตอบ ให้ข้อละ 0 คะแนน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC)เท่ากับ 0.90 ในการสร้างแบบทดสอบได้นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 33 คน ซึ่งแบบทดสอบมีข้อทดสอบทั้งสิ้น 80 ข้อ แบ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง ออกเป็น 2 ชุด และทำการทดลองกับกลุ่มดังกล่าว เพื่อหาความยาก (p) ของแบบทดสอบ ได้ค่าระหว่าง 0.40 - 0.80 โดยใช้เกณฑ์ความยากง่ายระหว่าง 0.20 - 0.80 และหาค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ ได้ค่าระหว่าง 0.40 - 0.80 โดยใช้เกณฑ์อำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไป และคัดเลือกแบบทดสอบให้คงเหลือ 40 ข้อ

3. แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย แบบวัดคุณลักษณะเป็นคำถามที่กำหนดสถานการณ์ที่นักเรียนพบเจอในชีวิตประจำวัน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก มีระดับคะแนน 1 2 3 4 โดยตัวเลือกแต่ละตัวเลือกมีคะแนนของการตอบไม่เท่ากัน 1 ข้อคำถามมีคะแนนสูงสุด 4 คะแนน จำนวน 27 ข้อ ซึ่งจะกำหนดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามแนวคิดของ Joel Westheimer (2015) ออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ (Personally Responsible Citizen) พลเมืองที่มีส่วนร่วม(Participatory Citizen) และพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมต่อสังคม (Justice-Oriented Citizen) โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

การดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง และแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย ชุดที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ผู้วิจัยดำเนินการสอนนักเรียนตามแผนจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย โดยสอนในเนื้อหาสาระที่กำหนด เป็นเวลา 8 สัปดาห์

จำนวน 16 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ หน้าที่พลเมือง

3. หลังสิ้นสุดการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ หน้าที่พลเมือง และแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย ชุดที่ 2 แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากเครื่องมือมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย ในหน่วยการเรียนรู้ หน้าที่พลเมือง

1. ด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective congruence :IOC)

2. ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ หน้าที่พลเมืองก่อนและหลังเรียน และแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยดังนี้

2.1. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา(Content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ หน้าที่พลเมือง (Index of Item Objective congruence :IOC)

2.2. ตรวจสอบความยากง่าย (p) ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ หน้าที่พลเมือง

2.3. ตรวจสอบอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ หน้าที่พลเมือง

2.4. ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ หน้าที่พลเมือง ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

2.5. ตรวจสอบความสัมพันธ์กันของผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ที่สอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการ

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ที่สอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการ ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสุพรรณภูมิ จำนวน 45 เมื่อเปรียบเทียบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการ

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	t	Sig
ก่อนเรียน	45	24.40	2.65	11.28*	0.0000
หลังเรียน	45	28.13	2.17		

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 24.40 และมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 28.13 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียนพบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของนักเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการ

การเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการ

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	t	Sig
ก่อนเรียน	45	3.08	0.37	5.02*	0.0000
หลังเรียน	45	3.31	0.21		

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้น

กระบวนการ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.08 และ 3.31 ตามลำดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.37 และ 0.21 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยของแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 การศึกษาคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการ

การศึกษาคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการ โดยผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ ดังนี้

ตารางที่ 3 การศึกษาคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการ

คุณลักษณะ	คะแนนเฉลี่ย $\bar{x}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	แปลผล
พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ (Personally Responsible Citizen)	3.37	0.11	สูง
พลเมืองที่มีส่วนร่วม (Participatory Citizen)	3.30	0.64	สูง
พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมต่อสังคม (Justice-Oriented Citizen)	3.24	0.78	ปานกลาง
รวม	3.31	0.51	สูง

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย ก่อนเรียนด้วยกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 3.31 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.51 อยู่ในระดับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองสูง เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า คุณลักษณะพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ มีคะแนนเฉลี่ย 3.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.11 ซึ่งอยู่ในระดับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองสูง คุณลักษณะพลเมืองที่มีส่วนร่วม มีคะแนนเฉลี่ย 3.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 ซึ่งอยู่ในระดับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองสูง และคุณลักษณะพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมต่อสังคม มีคะแนนเฉลี่ย 3.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.78 ซึ่งอยู่ในระดับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองปานกลาง

ตอนที่ 4 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กับคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กับคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการ โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กับคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการ

ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง	คุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย		
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ค่า Sig	แปลผล
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้	.754	.000	มีความสัมพันธ์

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่าเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กับคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กับคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้กลยุทธ์จัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการ ที่มีต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. คุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการ อยู่ในระดับ พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมต่อสังคม

3. คุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กับคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กับคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตรงกับสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนในหน่วยหน้าที่พลเมือง ที่ต้องการให้ผู้เรียนรู้ถึงสิทธิ หน้าที่ของตนเอง เพราะเป็นจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เข้าใจความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม สามารถจัดการกับปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม นำไปสู่การปฏิบัติและการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เป็นการสร้างความเข้าใจของผู้เรียนโดยอิงจากความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ ทศนคติ และความเชื่อก่อนหน้า มีการดำเนินตามวงจรการเรียนรู้จากการสำรวจ การสร้างมโนทัศน์ และการประยุกต์ใช้ การเชื่อมโยงและการสร้างมโนภาพความคิดและข้อคิดเห็นต่าง ๆ การหาหรือและการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น การสะท้อนถึงความก้าวหน้าและการประเมินความสามารถ ผู้เรียนจะได้มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน สอดคล้องกับ Phuthatto (2015: 58-60) การเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการ มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนสร้างมโนทัศน์ด้วยตนเอง โดยการเชื่อมโยงความเข้าใจ มีการเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลัง ทำให้แต่ละทีมนามโนทัศน์ที่สร้างไปแก้ไขสถานการณ์ รวมถึงการนำความรู้และมโนทัศน์มาประยุกต์แก้ปัญหาในบริบทใหม่ๆ ส่งผลให้นักเรียนขยายขอบข่ายความเข้าใจของมโนทัศน์นั้นๆ และได้สะท้อนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันถึงจุดเด่นจุดบกพร่องของการทำงานเป็นทีม เพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของทีมให้ดียิ่งขึ้นในการเรียนรู้ครั้งต่อไป

2. คุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้สืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการ อยู่ในระดับพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมต่อสังคม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ทั้งนี้เป็นผลจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบทอดแบบแนะนำเน้นกระบวนการที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้าง มโนทัศน์จากประสบการณ์ของตนเอง และ

การทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้เรียนรู้การทำงานกลุ่ม การแบ่งหน้าที่ การเป็นผู้นำ ผู้ตาม และปฏิบัติในหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ การแก้ไขปัญหาและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ยอมรับในความคิดเห็นและความแตกต่างของคนในกลุ่ม รับฟังข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นของเพื่อน ซึ่งเป็นหลักของประชาธิปไตย การฝึกให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกัน และสามารถทำงานตามที่ได้รับมอบหมายได้จนสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ (Yingyong, 2015 : 111) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สูงกว่าก่อนเรียน 2) พัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีพัฒนาการจากระดับปานกลางไป สูง 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ทั้งนี้จะเห็นได้ว่ากระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มโดย เป็นการเรียนรู้ที่สร้างผู้เรียนให้เป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย คือ เป็นผู้เรียนที่มีความเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น แสดงความคิดเห็นได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล การฝึกทักษะให้ผู้เรียนในการเรียนรู้การทำงานร่วมกัน รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเอง การเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น การยอมรับและเข้าใจสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งการทำงานเป็นกลุ่มยังสอดคล้องกับ (Thutsaro, 2007: 117) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยโดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนการเคหะท่าทราย กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า (1) นักเรียนมีค่าเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน ในการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยโดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือสูงขึ้น (2) นักเรียนมีแนวโน้มการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงคะแนนเฉลี่ยรวมของนักเรียนทุกคนในแต่ละด้านดังนี้ ด้านความมีวินัยครั้งที่ 1 ได้คะแนน 50% ครั้งที่ 2 ได้คะแนน 97% ด้านความรับผิดชอบ ครั้งที่ 1 ได้คะแนน 44% ครั้งที่ 2 ได้คะแนน 88% ด้านความซื่อสัตย์ ครั้งที่ 1 ได้ ได้คะแนน 14% ครั้งที่ 20 ได้คะแนน 92% ด้านการเคารพสิทธิและเสรีภาพ ครั้งที่ 1 ได้คะแนน 47 % ครั้งที่ 20 ได้คะแนน 83% ด้านความสามัคคี ครั้งที่ 1 ได้คะแนน 44% ครั้งที่ 20 ได้คะแนน 83% โดยที่คะแนนระหว่างการสังเกตในแต่ละครั้งนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นหลังเรียนในแต่ละคุณลักษณะทั้ง 5 ด้าน

3. คุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจากการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 8 แผนการจัดการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาแผนแล้วพบว่า ผู้เรียนมีคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย ทั้งนี้เป็นเพราะผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองในวิถีไพเราะที่ตนต้องใช้เวลาที่ค่อนข้าง

ยาวนาน จึงจะสามารถพัฒนาได้ การให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติและเรียนรู้อยู่เป็นประจำ จะทำให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่มีประชาธิปไตยได้ กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้แบ่งกลุ่มความสามารถ แต่ละคนในกลุ่มมีหน้าที่ของตนเอง ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการตั้งคำถาม การค้นหาคำตอบ การสร้างมโนทัศน์ ซึ่งครูมีหน้าที่ในการชี้แนะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนในการเรียนรู้ การอภิปรายผลภายในกลุ่ม ตลอดจนการนำเสนอความคิดของกลุ่มตนเอง ซึ่งในการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยโดยกระบวนการกลุ่ม ถือว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนได้ใช้โอกาสในการแสดงความคิดเห็นของตนเอง การรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ (Khammanee, 2016 : 143-144) ที่ได้กล่าวถึงจุดเด่นของกระบวนการกลุ่ม คือ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของผู้นำกลุ่ม บทบาทของสมาชิกในกลุ่ม การทำงานร่วมกัน การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะของตนเองในการแสวงหาข้อมูล โดยการสำรวจ การสร้างมโนทัศน์ และการประยุกต์ใช้ข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ และสรุปเป็นคำตอบของตนเอง ขั้นตอนการทำงานกลุ่มเป็นการฝึกให้ผู้เรียนแก้ไขปัญหาและเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้เรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่างของบุคคล เป็นกิจกรรมที่ได้ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยให้ผู้เรียนเรียนรู้ประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม (Sinpang, 2008 :188) สอดคล้องกับ (Pinla, 2015 :128) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี โดยกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ได้แสดงความคิดเห็น ข้อโต้แย้งหรือข้อสนับสนุนได้เมื่อรู้ข้อเท็จจริงหรือมีความรู้ในเรื่องนั้นๆ ได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่การยอมรับมติของกลุ่ม การฝึกฝนให้มีการพูด การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นการทำงานในลักษณะนี้ทำให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม รวมทั้งการฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตาม ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักประชาธิปไตย ได้ฝึกฝนกระบวนการคิด รวมทั้งฝึกทักษะและความสามารถในการตัดสินใจการยอมรับเจตคติของผู้เรียนแต่ละคน การเป็นผู้ที่คิดอย่างมีเหตุผล นำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวเป็นคุณลักษณะหนึ่งของการเป็นพลเมืองที่ดี

4. ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กับคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กับคุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการเป็นจัดการเรียนรู้ที่สร้างความเข้าใจของผู้เรียนโดยอิงจากความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ ทศนคติ และความเชื่อก่อนหน้า มีการดำเนินการตามวงจรการเรียนรู้จากการสำรวจ การสร้างมโนทัศน์ และการประยุกต์ใช้ การเชื่อมโยงและการสร้างมโนภาพ ความคิดและข้อคิดเห็นต่าง การคิดและการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การลงมือปฏิบัติด้วยตนเองผู้เรียนจะได้รับความรู้และประสบการณ์จากการเผชิญกับปัญหา ลงมือแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง มีทักษะ ทศนคติ ความรู้ รวมทั้งเสริมสร้างความรู้ผ่านกระบวนการอย่างเป็นขั้นตอน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการบทเรียน อีกทั้งผู้เรียนได้นำความรู้ที่เกิดจากการลงมือสำรวจ มาสร้างมโนทัศน์ของตนเอง ตลอดจนการนำมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ที่สร้างขึ้น ให้นักเรียนแก้ไขปัญหา วิเคราะห์สาเหตุและหาแนวทางแก้ไข โดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีการแสดงความคิดเห็นของคนในกลุ่ม จนได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ทำให้ความรู้ที่เกิดขึ้นติดกับตัวผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสัมพันธ์กับ

คุณลักษณะของพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยที่มีแนวโน้มของคุณลักษณะที่สูงขึ้น ซึ่งการจัดการเรียนการสอน สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการ เป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน โดยมีการกำหนดบทบาทของผู้เรียนภายในกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย 4 บทบาท คือ ผู้จัดการ ผู้พูดหรือผู้นำเสนอ ผู้บันทึก และผู้วิเคราะห์หรือสะท้อน ซึ่งแต่ละบทบาทในกลุ่มต่างก็มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตาม ซึ่งสอดคล้องกับ (Sudasirangsorn, 2017 : 3-5) ซึ่งกล่าวถึงการ พัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติจริง จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมากที่สุด การเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์และ ฝึกปฏิบัติบทบาท ครู คือ ผู้ชี้แนะ สนับสนุนส่งเสริม อำนวยความสะดวกให้เกิดกิจกรรม ควรสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้สามารถนำความรู้ ประยุกต์ไปใช้ในชีวิตจริง โดยเฉพาะความตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย การเคารพ สิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการ ที่มีต่อคุณลักษณะ พลเมืองในวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผู้สอนที่จะนำ กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะแนะนำเน้นกระบวนการไปใช้ควรตระหนัก ถึงบทบาทของตนเองซึ่งจะเปลี่ยนแปลงจากผู้ควบคุม ให้ความรู้ มาเป็นผู้คอยชี้แนะ ให้ผู้เรียนเกิดการ สำรวจ สร้างมโนทัศน์ และประยุกต์ใช้ความรู้อย่างเป็นระบบ
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบแบบแนะนำเน้น กระบวนการผู้เรียนต้องแบ่งหน้าที่กันภายในกลุ่ม แต่ละคนทำหน้าที่ของตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ให้ คำแนะนำ ผู้เรียนจะต้องค้นหาคำตอบด้วยตนเองและนำเสนอคำตอบของตนให้เพื่อนได้ทราบ
3. ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ ทักษะที่ได้รับ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้กลยุทธ์จัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการที่มี ต่อ คุณลักษณะ พลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการนำกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะแนะนำเน้นกระบวนการไปใช้ในการ ส่งเสริมคุณลักษณะ ทักษะ กระบวนการอื่น นอกเหนือจากคุณลักษณะพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย เพื่อ ส่งเสริม ความสามารถ ทักษะ ต่างๆที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตกับผู้อื่นในสังคมได้
2. ควรมีการนำกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนแบบสืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการไปใช้ในการ จัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ในเนื้อหาสาระอื่นๆ เช่น เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือสาระอื่นๆ
3. กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการสามารถนำไปใช้ในการ จัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระอื่นๆ ได้

References

- Bankok Friedrich-Ebert-Stiftung : FES and Bureau of Academic Affairs and Education Standards Office of the Basic Education Commission.(2013). Conceptual framework for Thai democratic citizenship education curriculum. 1st edition.Bangkok : Bureau of Policy Education.
- Yingyong,J.(2015) . The Development of Democratic Citizenship Characteristics of Matthayomsuksa 1 Students Using Group Investigation Model. Master of Education Program in Teaching Social Studies Department of Curriculum and Instruction Graduate School,Silpakorn University.
- Chairat Tosila. (2560). “Learning the design criteria of management and promoting civil society justice: lessons from Australia”, 35-36. Friedrich-Ebert-Stitung Thailand Office.
- Thutsaro,C.(2007).Development of Democratic Characteristic through Cooperative Learning Approach for Phathomsuksa 5 Students at Karnkehata Sai School, Bangkok. Master of Education (Curriculum and Instruction),Major Field: Curriculum and Instruction, Department of Education. Kasetsart University.
- Sinpang.D.(2008). Developing learners into a learning society : Learning-centered teaching management Group learning social studies, religion and culture.Bangkok : Chulalongkorn University.
- Tantisunthorn,T.(2011).Civic education for Thai society. 4th. Bangkok : Institute of Public Policy Studies.
- Khammanee,T.(2016). Teaching science. 20th . Bangkok : Chulalongkorn University.
- Dhevanarumitrakun,P. (2016). “Manual for organizing activities in the course to create "citizens" in democracy”. Techniques for managing citizenship into practice. 7-14.
- _____.(2015). Education for Citizenship: Civic Education Developing Thai Politics by Create a democracy that "people". Bangkok : Nanmeebooks Innovation.
- Sudasirangson, P.(2017). The well-being of the three southern border provinces: problems that can be solved by the participatory learning management network. Retrieved February 6, 2020, from <http://www.dpu.ac.th/ces/download.php?filename=1506842375>
- Tansiri, W. (1973). The needs of society towards education. Bangkok : Chulalongkorn University.

Pinla, W. (2015). The development of good citizens in a democratic way through subjects of citizenship, culture and life in society. Journal of Education and Social Development. 1 July - December 2015:7-19.

Office of the National Economic and Social Development Board.(2017). The 12th National Economic and Social Development Plan (2017 - 2021). Bangkok.

ภาษาต่างประเทศ

Hanson D.M. (2006).Instructor's guide to process-oriented guided-inquiry Learning : Pacific Crest Lisle , IL.

Westheimer,Joel. (2015). What kind of citizen? : educating our children for the common good. New York: Teachers College Press.